

Světy ukryté v kameni

V Brně 7. 11. 2023

Moravské zemské muzeum představuje výstavu, na které je možné zhlédnout unikátní a rozmanité formy křemenných hmot, doprovázené efektními makrofotografiemi detailů leštěných achátů. Mohou nám připomínat cokoliv od neskutečných a tajemných zákoutí Vesmíru přes mystické příběhy až po abstraktní umění.

Výstava Světy ukryté v kameni vznikla ve spolupráci Mineralogicko-petrografického oddělení Moravského zemského muzea a geologa a fotografa Jiřího Šury.

Smyslem výstavy je pokusit se vtáhnout návštěvníka hlouběji pod povrch, nehodnotit jen vnější a na první pohled viditelnou skořápku, povolit uzdu fantazii a objevovat nepřeborné množství skrytých a tajuplných mikrosvětů. Bez jakékoliv nadsázky můžeme říci, že málokterá chemická sloučenina na světě umí vytvořit rozmanitější plejádu tvarů a barev než oxid křemičitý. Jeho nejběžnější a nejznámější formou je nerost křemen. Obří křemenné krystaly jsou ozdobou muzejních sálů, krystaluje však v mnoha podobách a vlivem chemických příměsí či poruch krystalové mřížky nabývá nejrůznějších variant. „Ovšem obdivováním samotného křemene bychom se ochudili o mnohotvárnost chemické sloučeniny SiO₂. Mikrokrystalický chalcedon, amorfni hydratovaný opál, či další formy si také dokáží získat své obdivovatele. Všechny společně mohou utvářet často neskutečné barevné variace nejvíce známé z achátů a jaspisů“, vysvětluje kurátorka výstavy Mgr. Pavla Hršelová, Ph.D. z Mineralogicko-petrografického oddělení Moravského zemského muzea. „Oxid křemičitý dokáže postupně nahrazovat jiné nerosty. Pokud při tom zůstane zachován původní tvar krystalu, hovoříme o pseudomorfoze. Je schopný nahradit i hmotu původně vytvořenou rostlinami či živočichy, nebo dokonce vytvořit v hornině zcela nové útvary – konkrece“, pokračuje Hršelová.

Zajímavým případem výskytu oxidu křemičitého jsou acháty. Chalcedon a křemen v tomto případě vytvářejí „pecky“ v horninách sopečného původu. Zkušený sběratel rozpozná „pecku“ od jiného valounu. Zda je uvnitř opravdu achát, či jen šedavý křemen, to už s jistotou nepozná nikdo. Okamžik pravdy, kdy se řezaný kámen rozdělí na dvě poloviny, není jen vyvrcholení napjatého očekávání, zda „tam něco bude“. Je to doslova mystická chvíle, neboť od vzniku kamene v hlubinách země uplynulo několik desítek či stovek milionů let. „Když se na vás usměje štěstí a v kameni se objeví achátová kresba, je to jeden z nejkrásnějších pocitů“, shodují se mineralogové z MZM spolu s autorem fotografií Jiřím Šurou.

Krásu nejen kamenů vnímá každý z nás rozličně. Někdo preferuje přírodní dokonalé krystaly, jinému imponuje jejich velikost, barva či tvar, další dává přednost spíše vylepšenému broušenému drahokamu. „Necháváme na návštěvníkovi, aby se vnořil do role objevitele a odhalil světy ukryté ve vystavených kamenech. Chtěli bychom také zdůraznit, že skutečnou autorkou vystavených scenerií je příroda, role nás všech ostatních, včetně autorů výstavy, je omezena na větší či menší touhu a schopnost její krásy nalézat, obdivovat je a podělit se o ně“, dodává Hršelová.

Jiří Šura

*15. 3. 1961, Chrudim

Geolog

Vystudoval ložiskovou geologii, od roku 1991 provozuje soukromou geologickou praxi, kde se zabývá především inženýrskou geologií a rizikovými faktory při výstavbě. Od roku 2004 pracuje pro Východočeské muzeum v Pardubicích, od roku 2021 vyučuje geologii na Dopravní fakultě Univerzity Pardubice.

Mineralogicko-petrografické oddělení MZM

Oddělení se věnuje odbornému vedení mineralogické a petrografické sbírky vytvářené postupně od vzniku muzea v r. 1817, zahrnuje prioritně oblast Moravy a Slezska, ale i mnoho minerálů mimo tuto oblast, z Čech, Evropy a celého světa. Sbírkou obsahuje desítky tisíc vzorků. Zčásti jsou minerály a horniny vystaveny ve stálé expozici „Svět nerostů“. Většina je uložena v depozitářích, odkud jsou využívány i k tvorbě výstav pro odbornou a laickou veřejnost.

Tiskový a PR servis MZM:

Barbora Onderková, bonderkova@mzm.cz, tel. +420 602 812 682

Mgr. Pavla Hršelová, Ph. D., phrselova@mzm.cz, tel. +420 724 916 018